

Restavriranje, konserviranje in prepariranje fosilnih ostankov šaleških mastodontov

izkopavanje in primarna zaščita fosilnih ostankov (foto: Katica Drobne)

Leta 1964 v Škalah pri Velenju odkrite ostanke kosti treh osebkov dveh vrst trobčarjev, Borsonovega ali evrazijskega mastodonta in avernenskega anankusa je izkopala skupina strokovnjakov z Inštituta za geologijo Univerze v Ljubljani v zasedbi Katicice Drobne, Majde Prestor, Vide Pohar in Janeza Poharja. Ostanke so pred transportom zaščitili z mavčno oblogo, deloma utrjeno še z gazo in žico. Prepariranje najdb so nato opravili konservatorica Nada Sedlar, preparatorica Darinka Virant in laborant Rihard Šimnovec iz Narodnega muzeja. S kosti so odstranili zaščitno oblogo, odprto površino kosti pa sproti zadostno utrjevali. Plast gline, s katero so bile obložene kosti in manjši fragmenti so zaradi občutljivosti kosti na običajna kemijska pomagala odstranili s površine mehanično. Očiščeno površino so impregnirali z 10–20% raztopino polivinil-acetatne smole (PVA) v denaturiranem alkoholu. Za lepljenje fragmentov so uporabljali komercialno lepilo OHO, prav tako izdelano na PVA osnovi. Popolnoma očiščene in zlepjene kosti so bila končno impregnirane s PVA vodno emulzijo, z 0,1 % dodatkom močila

odpiranje mavčnega ovoja (foto Stojan Knežević)

in natrijevega pentaklorofenata kot fungicida. Gostota utrjevalne kopeli je variirala z ozirom na poroznost kosti. Impregnirali so jih z namakanjem oz. s premazom. Po potrebi so bile razpoke in eventualne odprtine še zakitane z obarvanim vodoodpornim mavčnim kitom. Zobe oz. zobne krone so sestavili iz fragmentov, ki so jih zlepili z OHO lepilom, za večjo stabilnost pa so na mestu trhljih korenin odlili mavčno kašo. Površine molarjev ni bilo potrebno posebej utrjevati, le zadnja molarja so utrdili z večkratnim šelakovim premazom. S takim utrjevanjem so dosegli, da je kosti mogoče prenašati in pregledovati brez nevarnosti poškodbe.

Ob prenovi zbirke Mastodonti smo se v Muzeju Velenje odločili, da je začasno zaprtje razstave priložnost za ponovno delo s fosilnimi ostanki. V sodelovanju s kustosinjo zbirke Mastodonti Tanje Verboten ter pod strokovnim nadzorom Boruta Tometa in Matije Križnarja iz Prirodoslovnega muzeja Slovenije sem opravil restavriranje, konserviranje in prepariranje dela fosilnih ostankov. Začetnemu razpraševanju je sledilo utrjevanje

kosti z injiciranjem dvokomponentne epoksidne smole v razpoke v kosteh ter kitanje večjih razpok z zmesjo epoksidne smole in polnila K5. Večji in težji kosi odlomljenih kosti so bili zlepjeni z dvokomponentnim poliestrskim kitom, lažji kosi pa s sekundnim lepilom. Retuše površin kita so bile izvedene z obarvanim parafinom. Sledilo je prepariranje okla, ki je bil še od izkopa v svojem mavčnem ovoju. Zavaljo prikaza terenskega

utrjevanja kosti smo se odločili za delno odprt ovoj, v katerem okel leži v posteljici ovoja. Odstranjena je bila polovica zgornje polovice mavčnega ovoja, sočasno pa je potekalo mehansko odstranjevanje glinene obloge. Popolnoma očiščena površina vidnih fragmentov okla je bila še utrjena z mešanico 15% raztopine Paraloida b72 in etanola.

odpiranje mavčnega ovoja in odstranjevanje glinene obloge z okla (foto: Stojan Knežević)

prepariran okel v delno odprtem mavčnem ovoju (foto: Stojan Knežević)